

Nr 162.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1928 kl. 9 f. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till hovrätterna samt till bidrag till domsagornas förvaltning jämte i dessa ämnen väckta motioner.
(3:e avd.)

1:o Uti den till riksdagen den 4 januari 1928 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1928—1929 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln, innefattande anslagen till justitiedepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 9 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över justitiedepartementets ärenden nämnda dag) att *dels* från och med den 1 juli 1928, med uteslutande av å Svea hovrätts ordinarie stat uppförda 4 notariebefattningar och 2 expeditionsvaktsbefattningar, å övergångsstat för hovrätten upptaga 2 notariebefattningar i lönegraden B 22 och 2 expeditionsvaktsbefattningar i lönegraden B 5; *dels* godkänna följande ordinarie stater för Svea hovrätt, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 710,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 2,500
Arvoden å 3,000 kronor till divisionsordförande, tillika ordförande å krigshovrättsavdelningen, å 2,500 kronor till sju övriga divisionsordförande samt å 1,500 kronor till åtta vice ordförande å division.....	» 32,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.....	» 90,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	» 5,000
Summa kronor 840,700	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 21,300;
dels och höja ordinarie förslagsanslaget till Svea hovrätt från dess nuvarande belopp, 839,300 kronor, med 22,700 till 862,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 38—40 i åberopade statsrådsprotokollet.

Beträffande de under förevarande punkt framlagda förslagen har departementschefen hänvisat till en å sid. 12—38 i statsrådsprotokollet återgiven utredning angående hovrätternas löneförhållanden och därmed sammanhängande spørsmål. Denna utredning har verkställt av utav Kungl. Maj:t den 26 februari 1926 tillkallade sakkunniga, vilka den 30 oktober 1926 avgivit betänkande, innefattande förslag till ändringar i hovrätternas organisation, arbetssätt och löneförhållanden m. m. Över betänkandet hava yttranden avgivits av högsta domstolens ledamöter, hovrätterna, statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

På angivna skäl har departementschefen funnit den mera genomgripande omorganisation av hovrätternas verksamhet, som i sakkunnigförslaget åsyftas, icke böra för närvarande genomföras utan ansett endast vissa mindre organisatoriska förändringar böra vidtagas.

Vad angår hovrätternas löneförhållanden har en reglering, därvid befattningshavarnas löneställning i den omfattning, de sakkunniga föreslagit, skulle komma under omprövning, synts departementschefen icke böra vid nuvarande tidpunkt ifrågasättas, detta främst av hänsyn till den förestående processreformen. Bland de åtgärder till förbättrande av vårt rättegångsväsen, som kunde förväntas inom jämförelsevis snar framtid komma på dagordningen, stode frågan om en förändrad domstolsorganisation. Det syntes böra i betraktande härav antagas, att en för hovrätternas personal nu genomförd lönereglering ej skulle få lång varaktighet. Dessutom skulle en dylik lönereglering innefatta ett avsteg från en inom statsförvaltningen hittills tillämpad regel att, därest inom ett ämbetsverk en förändring av organisatorisk innebörd av beskaffenhet att kunna inverka på personalförhållandena inom verket förestode, en lönereglering ej borde genomföras annorledes än i samband med organisationsförändringen. Av dessa skäl har departementschefen av lönespörsmålen funnit allenast det mest trängande, nämligen frågan om viss förbättring av hovrättsrådets löneställning, böra för närvarande komma under omprövning. En av de mest framträdande olägenheterna av den nu rådande befordringsgången inom domarkåren vore obenägenheten hos ordinarie revisionssekreterare och hovrättsråd, vilka tjänstgjorde utom hovrätterna, att återgå till hovrättstjänst. Därest en dylik återgång kunde i viss omfattning ernås, skulle otvivelaktigt vidgad erfarenhet och ökad domarskicklighet tillföras hovrätterna. För att möjliggöra en utveckling i antydd riktning borde emellertid löneförmånerna för de i hovrätterna tjänstgörande hovrättsråden så anpassas, att en återgång till hovrätterna av här åsyftade element inom domarkåren icke medförde en försämring av de förmåner, som eljest i förevarande fall skulle stå dem till buds.

Innan departementschefen ingått på sistnämnda fråga, har departementschefen till behandling upptagit vissa spørsmål av organisatorisk innebörd.

Till prövning har först upptagits frågan om *särskild vice ordförande å division*.

Beträffande denna fråga har departementschefen anfört följande:

»Enligt hovrätternas arbetsordningar tjänstgör å varje hovrättsdivision en av ledamöterna såsom ordförande.

Divisionsordförande tillkommer i första hand att tillse, att arbetet å divisionen bedrivs i stadgad ordning och utan onödig tidsutdräkt ävensom att vederbörande expeditionshavande och andra tjänstemän fullgöra sina skyldigheter, så vitt divisionen angår. Han tjänstgör å ämbetsrummet samtliga ordinarie sessionsdagar.

På min hemställan har Kungl. Maj:t den 16 december 1927 beslutat att till riksdagen avlåta proposition med förslag innefattande sådan ändring av rättegångsbalkens och utsökningslagens bestämmelser rörande fattande av beslut om kommunikation av i hovrätt anförda besvär och vissa därmed likartade åtgärder, att dessa skola kunna meddelas av *en* ledamot å vederbörande division. Meningen är, att prövningen huruvida skäl föreligger att infordra motparts förklaring över anförda besvär skall verkställas av en ledamot efter av vederbörande fiskal å annan tid än ordinarie sessionstid företagen anmälan och föredragning i erforderlig omfattning av besvären. Att ordförandena i första hand böra tagas i anspråk för verkställande av nu berörda förberedande prövning av besvären, synes själfallet. På sätt i förenämnda proposition framhållits, lärer emellertid ej kunna undvikas, att detta arbete bliver jämförelsevis betungande. Enär å andra sidan den principen bör vidmakthållas, att ordföranden i regel skall tjänstgöra å ämbetsrummet samtliga ordinarie sessionsdagar, har jag funnit nödigt, att arbetet med verkställandet av den förberedande prövningen av besvärsmålen delas mellan ordföranden och den därefter närmaste ledamoten å divisionen. Denne ledamot bör därjämte åligga att vid förfall för ordföranden tjänstgöra såsom ordförande å divisionen. Med hänsyn till de särskilda uppgifter, han sålunda får sig ålagda, bör han erhålla ställning av vice ordförande.

Vice ordförande torde böra utses enligt samma grunder som för närvarande gälla för utseende av ordförande. Han bör sålunda förordnas av Kungl. Maj:t tillsvidare under högst fem år i sänder efter anmälan av vederbörande president, som till förordnandet skall föreslå lämplig ordinarie ledamot.»

Vidare har föreslagits *indragning av arkivarietjänsten vid Göta hovrätt* samt att nuvarande innehavaren av befattningen måtte överföras å övergångsstat med bibehållen tjänstgöringsskyldighet.

Indragning av vissa notariebefattningar vid hovrätterna har ävenledes ifrågasatts, nämligen i Svea hovrätt 4, i Göta hovrätt 2 och i hovrätten över Skåne och Blekinge 1. För närvarande vore vakanta 2 notariebefattningar i Svea hovrätt och 1 dylik befattning i hovrätten över Skåne och Blekinge. De övertaliga notarierna avsåges att tagas i anspråk för fullgörande av notariegöromålen och följaktligen uppföras å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet. Med hänsyn till önskvärdheten av att övertaliga tjänster så snart som möjligt bleve indragna vore avsikten, att de äldre bland dessa befattningshavare borde i första hand placeras å övergångsstat.

I stället för de till indragning föreslagna notarietjänsterna skulle anställas motsvarande antal kanslibiträden eller sálunda i Svea hovrätt 4, i Göta hovrätt 2 och i hovrätten över Skåne och Blekinge 1. Dessa tjänster skulle emellertid icke uppföras å ordinarie stat, utan syntes för desamma kunna tagas i anspråk extra ordinarie personal. Av biträdena skulle omedelbart förordnas allenast det antal, som överstege antalet vid vederbörande hovrätt å övergångsstat uppförda notarier; återstående antalet biträden skulle anställas allenast i mån som bland de å övergångsstat uppförda notarierna avgång från tjänsten ägde rum.

Ytterligare har föreslagits *indragning av expeditionsvakttjänster vid hovrätterna*. Härutinnan har departementschefen anfört, bland annat, att han anslöte sig till de sakkunnigas förslag att, förutom de extra expeditionsvakterna, i Svea hovrätt 2 expeditionsvakter samt i en var av Göta hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge 1 expeditionsvakt indroges. Innehavarna av ifrågavarande ordinarie tjänster, av vilka icke någon för närvarande vore vakant, borde i enlighet med vad de sakkunniga hemställt uppföras å övergångsstat med tjänstgöringsskyldighet, varvid de äldre syntes bära i första hand placeras å sådan stat.

Vad angår frågan om förbättrad löneställning för hovrättsråden, innebär Kungl. Maj:ts förslag *höjning av arvodet till divisionsordförande samt särskilt arvode till vice ordförande å division*. I sistberörda avseende har departementschefen anfört, bland annat, följande:

»Såsom de sakkunniga framhållit, har det visat sig förenat med alltjämt ökade svårigheter att förmå mera dugande jurister att kvarstanna i hovrätterna. Och att för hovrätterna utifrån förvärva kvalificerade jurister med större erfarenhet är numera knappast möjligt. Orsaken är utan tvivel att finna däri, att hovrättsrådets löneställning så avsevärt understiger den, som tillkommer innehavare av andra domartjänster. Framför allt har disproportionen mellan hovrättsrådets och häradshövdingarnas löneförmåner verkat därhän, att ordinarie revisionssekreterare numera sällan eller aldrig söker sig tillbaka till hovrätten. Av ekonomiska skäl föredrager en revisionssekreterare ett häradshövdingämbete.

Det är tydligt, att en dylik utveckling i fråga om rekryteringen av domartjänsterna i hovrätterna måste, därest den kommer att fortsätta, sätta spår i form av en försämrad rättskipning vid dessa domstolar. Högsta domstolens ledamöter hava ock härom uttalat, att, även om en nedgång i hovrätternas rättskipning ännu ej gjort sig märkbar, det dock vore obestriddigt, att särskilt de allt mer ökade svårigheterna att för hovrätterna bevara framstående krafter innefattade en allvarlig fara för rättskipningens tillfredsställande utövande i framtiden. Det synes mig därför ofrånkomligt att, i syfte att göra hovrättsrådsämbetena mera eftersträfvade än vad för närvarande kan sägas vara fallet, åtgärder vidtagas för att bereda innehavarna av dessa ämbeten en förbättrad löneställning. En sådan löneförbättring torde dock ej behöva omfatta samtliga hovrättsrådsämbeten. Dels tjänstgöra de yngre hovrättsråden i regel ej i hovrätterna — och för rätt-

skipningens upprätthållande på en tillfredsställande nivå synes ej heller vid bibehållande av hovrätternas nuvarande organisation vara erforderligt att så sker — dels torde även en ökning av löneförmånerna för vissa av hovrättsråden å varje division otvivelaktigt vara ägnad att till hovrätterna draga dugande krafter i tillräcklig omfattning för att rättskipningens befogade krav skola kunna anses tryggade.

Om en sålunda åvägabragt förbättring av vissa hovrättsråds löneförmåner är påkallad med hänsyn till behovet att säkerställa en tillfredsställande rekrytering av hovrättsrådsämbetena, så är den jämväl ur en annan synpunkt motiverad.

Såsom jag redan erinrat, har uti särskild proposition till riksdagen framlagts förslag till sådan ändring av gällande bestämmelser rörande fattande av beslut om kommunikation av i hovrätt anförda besvär och vissa andra beslut under rättegången, att dessa frågor skola kunna hänskjutas till prövning av en ledamot å vederbörande division. Då ordförandens arbetsbörda skulle bli alltför betungande, därest han utöver honom nu åliggande göromål finge sig ålagt att jämväl utföra ifrågavarande förberedande prövning beträffande samtliga en division tillfallande mål, där dylik prövning kan ifrågakomma, har föreslagits, att ordföranden och den närmast främste ledamoten å divisionen skulle sines emellan dela berörda arbete. Den senare skulle erhålla ställning av vice ordförande å divisionen. Då den förberedande prövningen av besvär i och för eventuell kommunikation skall försiggå å annan tid än ordinarie sessionstid, vållas därav givetvis en ökad tunga för de två ledamöter å vederbörande division, som få denna uppgift sig tillagd. Men därjämte måste ifrågavarande omläggning av arbetssättet leda till, att den ordinarie sessionstid, som vid nu tillämpade arbetsmetoder åtgår för föredragning andra gången av mål, vilka redan föredragits en gång i och för beslut om kommunikation, kan disponeras för föredragning av andra mål. Den föreslagna omläggningen av arbetssättet lär sålunda resultera i en ökning av årliga antalet till slutligt avgörande föredragna mål.

Det synes mig endast skäligt, att ersättning medgives för den ökade arbetsprestation, som sålunda skulle komma att avkrävas ifrågavarande hovrättsledamöter. Denna ersättning har synts mig böra utgå i form av arvoden till ordförandena och vice ordförandena å hovrätternas divisioner. Antalet arvoden å de ordinarie divisionerna bör sålunda utgöra i Svea hovrätt 8 ordförandearvoden och 8 viceordförandearvoden, i Göta hovrätt 4 ordförandearvoden och 4 viceordförandearvoden samt i hovrätten över Skåne och Blekinge, där enligt gällande föreskrifter presidenten i viss utsträckning tjänstgör såsom divisionsordförande, 1 ordförandearvode och 2 viceordförandearvoden.

Divisionsordförande åtnjuter för närvarande i denna sin egenskap ett särskilt arvode av 500 kronor för år. Detta arvode har utgått med oförändrat belopp alltsedan det tillkom vid den år 1909 för hovrätternas befatt-

ningshavare genomförda löneregleringen. Det synes påtagligt, att nämnda belopp numera utgör en alltför ringa ersättning redan för det särskilda arbete, som enligt gällande arbetsordningar åvilar ordförande. Ett tillfredsställande arbetsresultat å divisionen beror i hög grad av ordförandens förmåga att leda divisionens förhandlingar. Statskontoret har ock, under förutsättning att begynnelselönen för hovrättsråd fastställdes till 12,060 kronor med tre ålderstillägg å 480 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år och att slutlönen sålunda bleve 13,500 kronor, förordat att till divisionsordförande utginge ett särskilt arvode, vars belopp enligt statskontorets förmenande borde bestämmas till 1,000 kronor. Jag har vid överbägande av på arvodesfrågan inverkan, av mig här ovan angivna omständigheter kommit till den slutsats, att, vid oförändrad löneställning i övrigt för hovrättsråden, det till divisionsordförande utgående arvodet skäligen bör höjas till 2,500 kronor. Vid bifall härtill skulle sammanlagda beloppet av divisionsordförande å dyraste ort tillkommande avlöningsförmåner, frånsett dyrtidstillägg, komma att uppgå till 14,440 kronor, d. v. s. icke fullt det belopp, som av statskontoret förordats såsom slutlön jämte ordförande-arvode. I fråga om beloppet av det särskilda arvode, som bör utgå till vice ordförandena, har jag ansett 1,500 kronor utgöra en lämpligt avvägd summa. Sammanlagda beloppet av de ordinarie avlöningsförmånerna å dyraste ort för hovrättsråd, som kommer i åtnjutande av detta arvode, skulle då bliva 13,440 kronor eller i det närmaste samma belopp, vartill statskontoret under angiven förutsättning ansett slutlönen för hovrättsråd böra bestämmas.

För den divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande i krigshovrätten och till vilken nu utgår ett arvode av 1,000 kronor, synes ordförandearvodet böra fastställas till 3,000 kronor.»

Efter det departementschefen sålunda angivit de ändringar beträffande hovrätternas organisation och arbetsförhållanden, som han funnit för närvarande böra vidtagas, har departementschefen övergått till behandling av de särskilda till hovrätterna utgående anslagen.

Ordinarie förslagsanslaget till Svea hovrätt är i gällande riksstat uppfört med 839,300 kronor. Den för hovrätten fastställda staten har följande utseende:

Stat.	
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 747,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 2,500
Arvoden å 1,000 kronor till divisionsordförande, tillika ordförande å krigshovrättsavdelningen, samt å 500 kronor till sju övriga divisionsordförande	» 4,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 80,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	» 5,000
Summa förslagsanslag kronor 839,300.	

För Svea hovrätts del innebär det ovan framställda förslaget rörande indragning av vissa tjänster i hovrätterna, såsom nämnts, att 4 ordinarie notariebefattningar i lönegraden B 22 och 2 ordinarie expeditionsvaktsbefattningar i lönegraden B 5 skulle indragas samt att de nuvarande innehavarna av 2 av förstnämnda befattningar och 2 av de senare befattningarna skulle uppföras å övergångsstat. I enlighet härmed har den i hovrättens stat ingående anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän ansetts böra minskas med ett belopp, motsvarande de för 4 notariebefattningar och 2 expeditionsvaktsbefattningar beräknade avlöningar, i avrundat tal, 36,600 kronor, eller alltså från 747,300 kronor till 710,700 kronor, varjämte såsom en särskild anslagspost till avlöningar å övergångsstat för hovrätten upptagits vad av först angivna belopp belöper på avlöningar till 2 notarier och 2 expeditionsvakter eller avrundat, 21,300 kronor.

Vidare skulle vid bifall till förslaget om höjning av arvodet till divisionsordförande samt om särskilt arvode till vice ordförande å division, i stället för den i ovan intagna stat förekommande anslagsposten å 4,500 kronor, för ifrågavarande ändamål uppföras en anslagspost å 32,500 kronor, därav 3,000 kronor skulle utgå såsom arvode till divisionsordförande, som tillika är ordförande å krigshovrättsavdelningen, 2,500 kronor såsom arvode till envar av sju övriga ordförande samt 1,500 kronor såsom arvode till envar av åtta vice ordförande å division.

Slutligen skulle i anledning av departementschefens förslag om anställande av biträden åt notarierna anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, nu å 80,000 kronor, höjas med vad för sådant ändamål kunde beräknas åtgå eller 6,000 kronor. Då därjämte ifrågavarande anslagspost redan nu visat sig alltför knappt tillmätt, har densamma syntts böra ökas med ytterligare 4,000 kronor och följaktligen bestämmas till 90,000 kronor.

I övrigt har icke någon ändring föreslagits i Svea hovrätts stat.

I detta sammanhang, har utskottet till behandling förehaft *dels* en inom första kammaren av herr *K. Schlyter* väckt motion, nr 142, *dels* ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 189, av herr *T. Julin* och den andra inom andra kammaren, nr 327, av herr *O. Carlsson* i Stockholm.

I den av herr Schlyter väckta motionen har hemställts

att de av Kungl. Maj:t föreslagna höjningarna i arvodena till hovrätternas divisionsordförande samt de föreslagna nya arvodena till vice ordförande å divisionerna icke måtte upptagas i hovrätternas ordinarie avlöningsstat men måtte såsom en tillfällig löneförbättring beviljas att utgå under budgetåret 1928—1929,

samt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville för nästkommande riksdag framlägga ett nytt förslag i hovrätternas lönefråga och därvid ägna större beaktande åt de åtgärder, som kunna genomföras för åstadkommande av en starkare sammansättning av

hovrätternas divisioner och ett snabbare avgörande av till hovrätterna fullföljda mål.

I de båda övriga motionerna har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att ersättning skall utgå till de e. o. expeditionsvakter, därest de icke kunna beredas liknande anställning i statens tjänst vid frånträdandet av innehavande befattningar, som i anledning av hovrätternas omorganisation kan komma att bliva indragna, och att denna ersättning beräknas enligt de grunder, som allmänna civilförvaltningens lönenämnd förordade i sitt yttrande till socialdepartementet den 18 mars 1926 angående övergångsstat för riksför-säkringsanstalten.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

Av skäl, som i statsrådsprotokollet angivits, delar utskottet departementschefens uppfattning därom, att den omorganisation av hovrätternas verksamhet, som i förenämnda betänkande åsyftas, icke bör för närvarande genomföras. Vad särskilt hovrätternas löneförhållanden beträffar, anser utskottet i likhet med departementschefen, att med hänsyn främst till den förestående processreformen en löneroglering vid nuvarande tidpunkt icke bör ifrågakomma. Lönerogleringsfrågan synes utskottet böra upptagas till definitiv prövning först i samband med en eventuell organisationsförändring. Härav följer, att utskottet icke kunnat biträda herr Schlyters ovanberörda motion, i vad densamma avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående nytt förslag i hovrätternas lönefråga.

I sammanhang med behandlingen av frågorna om anslag till hovrätterna har departementschefen, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, till prövning upptagit spörsmålet om utseende av särskilt vice ordförande å division.

I anledning härav får utskottet erinra, att, sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 3 till innevarande års riksdag, i syfte att ernå ökat arbetsresultat i hovrätterna, framlagt förslag till ändringar i rättegångsbalken och utsökningslagen, vilka skulle möjliggöra en förenkling av sättet för fattandet av vissa förberedande beslut vid prövningen av besvärsmål, sagda förslag numera med viss jämkning godtagits av riksdagen. I berörda proposition uttalade departementschefen, att den föreslagna anordningen måste, därest den skulle fylla den uppgift, som åsyftats, bliva jämförelsevis betungande för ordföranden å vederbörande hovrättsdivision och att det vid sådant förhållande bleve nödvändigt, att verkställandet av den tilltänkta förberedande prövningen av besvärsmålen delades mellan ordföranden och den därefter näst främste ledamoten å divisionen. Enligt Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag skulle sagde ledamot, som det skulle åvila att vid förfall för ordföranden tjänstgöra som ordförande å divisionen, tilldelas ställning av vice ordförande. Häremot har utskottet icke haft något att invända.

Såsom ovan nämnts, har Kungl. Maj:t vidare föreslagit indragning av dels arkivarietjänsten i Göta hovrätt dels ock av visst antal notariebefattningar och expeditionsvaktjänster i hovrätterna.

Detta förslag har ej heller föranlett till erinran från utskottets sida.

Motionsvis har beträffande förslaget i denna del hemställts, att riksdagen måtte besluta, att ersättning skulle utgå till de till indragning föreslagna e. o. expeditionsvakterna vid Svea hovrätt, därest de icke kunde beredas liknande anställning i statens tjänst vid frånträdan av innehavande befattningar och att denna ersättning måste beräknas enligt de grunder, som av allmänna civilförvaltningens lönenämnd förordats i sitt yttrande till socialdepartementet den 18 mars 1926 angående övergångsstat för riksförsäkringsanstalten. Med anledning härav får utskottet, som ingalunda vill förneka, att i detta liksom i andra likartade fall billighetsskäl tala för att någon avskedsersättning beredes, erinra, att, då vid 1927 års riksdag förslag om personalindragningar vid riksräkenskapsverket i proposition nr 176 förelades riksdagen, föredragande departementschefen anförde beträffande då ifrågasatt ersättning till viss hos sagda ämbetsverk anställd personal, att det med hänsyn till spörsmålets vittgående konsekvenser för statsverket vore ofrånkomligt, att frågan om dylik ersättning bleve föremål för omprövning i hela dess vidd, innan ståndpunkt togs i avseende å en viss grupp befattningshavare. Då härför krävdes en ingående utredning, som då icke medhunnits, måste spörsmålet undanskjutas. Enligt vad utskottet inhämtat, har verkställandet av denna utredning uppdragits åt 1926 års besparingssakkunniga, vilka emellertid ännu icke varit i tillfälle att avgiva förslag i ämnet. Med hänsyn härtill och då utskottet förutsätter, att, så vitt möjligt är, plats beredes befattningshavarna ifråga annorstädes inom statsförvaltningen, har utskottet funnit sig böra avstyrka motionärernas ifrågavarande förslag.

Om, såsom ovan nämnts, en löneroglering för hovrätterna nu icke ansetts böra genomföras, har Kungl. Maj:t emellertid på anförda skäl föreslagit en arvodesförhöjning för divisionsordförandena med 2,000 kronor om året eller från 500 kronor till 2,500 kronor samt att särskilt arvode å 1,500 kronor om året måtte beviljas vice ordförande å division. För den divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande i krigshovrätten, och till vilken nu utgår ett arvode av 1,000 kronor, har ordförandearvodet ansetts böra fastställas till 3,000 kronor.

Såsom stöd härför har departementschefen i första rummet framhållit, att det syntes honom ofrånkomligt, att, i syfte att göra hovrättsrådsämbetena mera eftersträvansvärda än vad för närvarande kunde sägas vara fallet, åtgärder vidtoges för att bereda innehavarna av dessa ämbeten en förbättrad löneställning. Löneförbättringen skulle dock ej omfatta samtliga hovrättsrådsämbeten utan endast, såsom nämnts, divisionsordförandena och vice ordförandena.

Innan den avsedda regleringen av lantdomarnas löner kommit till stånd och över huvud taget innan meningarna rörande processreformen blivit

mera stadgade, anser sig utskottet emellertid för sin del icke kunna förorda, att en förbättring i löneförmånerna, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, nu genomföres. Enligt utskottets mening måste man vid bestämmandet av löneförmånerna inom en viss gren av statslig verksamhet icke enbart bedöma frågan med hänsyn till förhållandena inom denna, utan måste hänsyn jämväl tagas till de löner, staten består sina funktionärer inom andra verksamhetsområden. Utskottet vill ock framhålla, att en förbättring av löneförmånerna i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag måste anses verka prejudicerande på en kommande löne reglering för hovrätterna.

Om utskottet av nu angivna skäl alltså funnit sig icke böra tillstyrka departementschefens ifrågavarande förslag, har utskottet emellertid ansett skäligt, att divisionsordförandena och vice ordförandena med hänsyn till den ökade arbetskvantitet, förenämnda omläggning av arbetssättet inom hovrättsdivisionerna antages medföra för dessa, beredas någon ersättning för den ökade arbetsprestation, som sålunda kommer att åligga ifrågavarande hovrättsledamöter. Tills vidare och intill dess erfarenhet vunnits rörande omfattningen av detta merarbete, har utskottet ansett sig böra förorda, att ersättningen, vilken synes utskottet böra utgå i form av arvode, bestämmas till 1,000 kronor för divisionsordförande och till 500 kronor för vice ordförande. De nu för divisionsordförandena fastställda särskilda arvodena skulle sålunda höjas till 1,500 kronor. Till divisionsordförande i Svea hovrätt, som tillika är ordförande å krigshovrättsavdelningen, bör nu utgående arvode höjas till 2,000 kronor. Genom den föreslagna åtgärden har utskottet därjämte velat öppna vidgade möjligheter för Kungl. Maj:t att för ovanberörda uppdrag förvärva de i varje särskilt fall mest skickade.

Vid bifall till utskottets förslag kan det av Kungl. Maj:t äskade anslaget till Svea hovrätt nedsättas med 16,000 kronor till 846,000 kronor.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet, som i övrigt icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, under nu förevarande punkt alltså hemställa,

I) att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Schlyters ovanberörda motion, I: 142, i vad densamma avser arvodena till divisionsordförande och vice ordförande i hovrätterna,

a) från och med den 1 juli 1928, med uteslutande av å Svea hovrätts ordinarie stat uppförda 4 notariebefattningar och 2 expeditionsvaktsbefattningar, å övergångsstat för hovrätten upptaga 2 notariebefattningar i lönegraden B 22 och 2 expeditionsvaktsbefattningar i lönegraden B 5;

b) godkänna följande ordinarie stater för Svea hovrätt, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	710,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag ...	»	2,500
Arvoden à 2,000 kronor till divisions- ordförande, tillika ordförande å krigs- hovrättsavdelningen, à 1,500 kronor till sju övriga divisionsordförande samt à 500 kronor till åtta vice ordförande å division	»	16,500
Avlöningar till icke-ordinarie befatt- ningshavare m. m.	»	90,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag ...	»	5 000
Summa kronor		824,700

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 21,300;
samt

c) höja ordinarie förslagsanslaget till Svea hovrätt från dess nuvarande belopp, 839,300 kronor, med 6,700 kronor till 846,000 kronor.

II) att herr Schlyters ovanberörda motion I:142, i vad densamma avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående nytt förslag i hovrätternas lönefråga, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

samt

III) att herrar Julins och Carlssons i Stockholm omförmälda motioner I:189 och II:327 icke må av riksdagen bifallas.

2:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för anställande av följande extra arbetskrafter i Svea hovrätt, nämligen en extra ledamot och en förste amanuens, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag å 13,176 kronor.

Extra arbetskrafter i Svea hovrätt.
[10.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 40 i statsrådsprotokollet.

Med anledning därav, att en vid Svea hovrätt bildad avdelning tjänstgör såsom krigshovrätt, har sedan åtskilliga år tillbaka av riksdagen beviljats särskilda anslag för extra arbetskrafter vid Svea hovrätt. Å innevarande budgetårs riksstat är för ändamålet anvisat ett anslag å 15,384 kronor. Ur detta anslag bestridas avlöningar till en extra ledamot med 8,580 kronor, till en förste amanuens med 4,596 kronor och till en extra expeditionsvakt med 2,208 kronor.

Även för budgetåret 1928—1929 erfordras medel till avlöningar åt en extra ledamot och en förste amanuens.

Vad däremot beträffar det för närvarande utgående beloppet till avlöning

åt en extra expeditionsvakt har detsamma, i händelse förslaget om indragning av vissa ordinarie expeditionsvaktsbefattningar i Svea hovrätt skulle vinna bifall, ansetts icke vidare bliva behöfligt.

Det för instundande budgetår erforderliga anslagsbeloppet har alltså beräknats till (8,580+4,596 =) 13,176 kronor.

Utskottets
yttrande.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och under hänvisning till vad utskottet under nästföregående punkt anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen må för anställande av följande extra arbetskrafter i Svea hovrätt, nämligen en extra ledamot och en förste amanuens, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag å 13,176 kronor.

Göta hovrätt.

[11.]

3:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11) att dels från och med den 1 juli 1928, med utslutande av å Göta hovrätts ordinarie stat uppförda 1 arkivariebefattning i lönegraden B 22, 2 notariebefattningar i lönegraden B 22 och 1 expeditionsvaktsbefattning i lönegraden B 5, å övergångsstat för hovrätten upptaga samma befattningar;

dels godkänna följande ordinarie stater för Göta hovrätt, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	342,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	1,700
Arvoden å 2,500 kronor till fyra divisionsordförande samt å 1,500 kronor till fyra vice ordförande å division	»	16,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	40,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	2,000
Summa kronor		402,400

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag .....

kronor 23,600;

dels ock höja ordinarie förslagsanslaget till Göta hovrätt från dess nuvarande belopp, 412,000 kronor, med 14,000 kronor till 426,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 40—42 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie förslagsanslaget till Göta hovrätt har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 412,000 kronor, motsvarande slutsumman av följande för hovrätten fastställda stat:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	366,300
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	1,700
Arvoden å 500 kronor till fyra divisionsordförande	»	2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	40,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	2,000

Summa förslagsanslag kronor 412,000.

Enligt departementschefens förslag skulle, såsom nämnts, av de ordinarie befattningarna vid Göta hovrätt indragas arkivariefattningen, 2 notariebefattningar och 1 expeditionsvaktsbefattning och skulle nuvarande innehavarna av dessa befattningar, vilka i gällande tjänsteförteckning äro upptagna de tre förstnämnda i lönegraden B 22 och expeditionsvaktsbefattningen i lönegraden B 5, uppföras å övergångsstat. Med föranledande härav har från den i hovrättens stat ingående avlöningsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu å 366,300 kronor, utbrutits och till övergångsstat för hovrätten överförts de för ifrågakvarande befattningar beräknade beloppen eller tillhoppa, i avrundat tal, 23,600 kronor. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän skulle alltså efter utbrytningen komma att uppgå till 342,700 kronor.

Av förslaget om höjning av arvodet till divisionsordförande samt om särskilt arvode till vice ordförande å division skulle påkallas den ändring i hovrättens stat att, i stället för det däri upptagna beloppet till arvoden åt divisionsordförandena, skulle uppföras en anslagspost å 16,000 kronor för bestridande av arvoden å 2,500 kronor till envar av fyra divisionsordförande samt å 1,500 kronor till envar av fyra vice ordförande å division.

Övriga poster i staten hava föreslagits utgå med samma belopp som för närvarande.

Under hänvisning till vad utskottet under punkt 1 anført får utskottet hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Schlyters motion I:142, i vad densamma avser arvoden till divisionsordförande och vice ordförande i hovrätterna,

a) från och med den 1 juli 1928, med uteslutande av å Göta hovrätts ordinarie stat uppförda 1 arkivariefattning i lönegraden B 22, 2 notariebefattningar i lönegraden B 22 och 1 expeditionsvaktsbefattning i lönegraden B 5, å övergångsstat för hovrätten upptaga samma befattningar;

b) godkänna följande ordinarie stater för Göta hovrätt, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän,	
förslagsanslag	kronor 342,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag ...	» 1,700
Arvoden å 1,500 kronor till fyra divisionsordförande samt å 500 kronor till fyra vice ordförande å division	» 8,000

Avlöningartill icke-ordinarie befattningshavare m. m.	kronor	40,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag ...	>	2,000
	Summa kronor	394,400

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 23,600;
samt

c) höja ordinare förslagsanslaget till Göta hovrätt från dess nuvarande belopp, 412,000 kronor, med 6,000 kronor till 418,000 kronor.

Hovrätten
över Skåne
och Blekinge.
[12.]

4:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12) att *dels* från och med den 1 juli 1928, med uteslutande av å hovrättens över Skåne och Blekinge ordinarie stat uppförda 1 notariebefattning och 1 expeditionsvaktsbefattning, å övergångsstat för hovrätten upptaga 1 expeditionsvaktsbefattning i lönegraden B 5;

dels godkänna följande ordinarie stater för hovrätten över Skåne och Blekinge, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	184,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag, ...	»	1,000
Arvoden å 2,500 kronor till en divisionsordförande samt å 1,500 kronor till två vice ordförande å division	»	5,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	23,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	1,500

Summa kronor 215,700.

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 2,800;
dels ock höja ordinare förslagsanslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge från dess nuvarande belopp, 217,700 kronor, med 800 kronor till 218,500 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 42 och 43 i statsrådsprotokollet.

Ordinarie förslagsanslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge har i riksstaten för budgetåret 1927—1928 uppförts med 217,700 kronor. Hovrättens nu gällande ordinarie stat är av följande utseende:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	194,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	1,000
Arvode å 500 kronor till en divisionsordförande	»	500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	20,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	1,500

Summa förslagsanslag kronor 217,700.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle, såsom omförmålts, av de ordinarie befattningarna vid hovrätten över Skåne och Blekinge indragas 1 notariebefattning i lönegraden B 22, vilken befattning för närvarande är vakant, ävensom 1 expeditionsvaktsbefattning i lönegraden B 5, därvid innehavaren av sistnämnda befattning skulle överföras å övergångsstat. Med anledning härav har den i staten för hovrätten upptagna posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän ansetts böra minskas med det för avlöande av sagda befattningar beräknade belopp, i runt tal 10,000 kronor, eller alltså till 184,700 kronor. I stället har såsom en särskild anslagspost till avlöningar å övergångsstat för hovrätten uppförts ett belopp motsvarande vad som kunde beräknas åtgå till avlöande av förenämnda expeditionsvakt eller i avjämnat tal 2,800 kronor.

Vad angår övriga anslagsposter i den för hovrätten gällande staten, har ändring föreslagits beträffande posten å 500 kronor till arvode åt en divisionsordförande samt posten å 20,000 kronor till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. Därest, på sätt föreslagits, nämnda arvode komme att höjas till 2,500 kronor samt vice ordförande å vardera av hovrättens båda divisioner vidare tillerkändes ett arvode av 1,500 kronor, borde den förra posten bestämmas till 5,500 kronor. Ifrågavarande post å 20,000 kronor har för tillgodoseende av behovet av biträde åt den kvarstående notarien föreslagits att höjas till 23,000 kronor.

Under återopande av vad utskottet under punkt 1 anfört, får utskottet hemställa,

*Utskottets
yttrande.*

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Schlyters motion, I:142, i vad densamma avser arvoden till divisionsordförande och vice ordförande,

a) från och med den 1 juli 1928, med uteslutande av å hovrättens över Skåne och Blekinge ordinarie stat uppförda 1 notariebefattning och 1 expeditionsvaktsbefattning, å övergångsstat för hovrätten upptaga 1 expeditionsvaktsbefattning i lönegraden B 5;

b) godkänna följande ordinarie stater för hovrätten över Skåne och Blekinge, att tillämpas från och med den 1 juli 1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förlagsanslag	kronor	184,700
Vikariatsersättningar, förlagsanslag ...	»	1,000
Arvoden å 1,500 kronor till en divisions- ordförande samt å 500 kronor till två vice ordförande å division	»	2,500

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	kronor	23,000
Renskrivningskostnad, förslagsanslag	»	1,500
	Summa kronor	212,700

B. Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 2,800;

samt

c) minska ordinarie förslagsanslaget till hovrätten över Skåne och Blekinge från dess nuvarande belopp, 217,700 kronor, med 2,200 kronor till 215,500 kronor.

Tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter.

5:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13) att för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag å 157,000 kronor.

[13.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 43—47 i statsrådsprotokollet.

I hovrätterna finnas följande antal ordinarie divisioner, nämligen i Svea hovrätt åtta, i Göta hovrätt fyra och i hovrätten över Skåne och Blekinge två.

Den särskilt under kristiden exceptionellt stegrade tillströmningen av mål till hovrätterna har förorsakat uppkomsten därstädes av betydande balanser, särskilt av vademål. För balansernas avarbetande hava samtliga hovrätter måst under senare åren förstärkas med extra arbetskrafter.

För närvarande äro sålunda inrättade i Svea hovrätt två extra divisioner och i Göta hovrätt en dylik division, varjämte i hovrätten över Skåne och Blekinge tjänstgör en extra ledamot. Till bestridande av kostnaderna för den hovrätterna sålunda tillförda tillfälliga förstärkningen är i innevarande budgetårs riksstat uppfört ett extra anslag å 157,000 kronor.

Efter att ha återopat vissa tabeller till belysande av antalet i de olika hovrätterna under senare år avgjorda mål samt balansernas storlek vid olika årsskiften har departementschefen anfört, bland annat, följande.

»För egen del finner jag den i ärendet förebragta utredningen giva vid handen, att en förstärkning av hovrätternas arbetskrafter fortfarande är av behovet påkallad. I fråga om Svea hovrätt torde, med hänsyn till den alltjämt vid denna hovrätt bestående jämförelsevis stora balansen å vädjade mål, någon minskning av de för närvarande för balansens avarbetande därstädes anställda särskilda arbetskrafterna icke kunna ifrågakomma. Även vad angår hovrätten över Skåne och Blekinge synes försiktigheten bjuda, att under nästkommande budgetår medel anslås till samma arbetsförstärkning som för närvarande. Vad Göta hovrätt beträffar torde i anseende till den ökade balansen behov av en extra division föreligga åtminstone under tiden intill den 1 januari 1929. Huruvida efter nämnda tidpunkt en reduktion av förstärkningen vid denna hovrätt blir möjlig, låter sig för när-

varande icke med säkerhet bedöma. I betraktande härav och då det i varje fall är angeläget, att normala förhållanden på området inträda så snart som möjligt, anser jag mig böra tillstyrka, att anslag till den nuvarande förstärkningen i denna hovrätt beräknas oförändrat jämväl under nästa budgetår. Givetvis komma emellertid även i fortsättningen tillgängliga medel att av Kungl. Maj:t disponeras endast i den utsträckning, sådant med hänsyn till företagna undersökningar rörande de inkomna målens antal och arbetsbalansens omfattning prövas erforderligt.

En förstärkning av hovrätterna med tillfälliga arbetskrafter enligt nu angivna grunder kan i likhet med vad för innevarande budgetperiod är fallet — under förutsättning att hovrätternas ordinarie anslag till icke-ordinarie befattningshavare, liksom nu, i avsevärd utsträckning anlitas för ändamålet — beräknas komma att under budgetåret 1928—29 kräva följande extra kostnader:

för Svea hovrätt	kronor 103,700
» Göta »	» 40,500
» hovrätten över Skåne och Blekinge	» 12,800
	Summa kronor 157,000.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *K. J. Ekman* väckt motion, nr 56, vari hemställts, att riksdagen ville för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag å 160,500 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

I likhet med departementschefen har utskottet ansett den i ärendet förebragta utredningen ådagalägga, att en förstärkning av hovrätternas arbetskrafter alltjämt är av behovet påkallad. Med hänsyn till vikten av att målen skyndsamt avgöras och under uttalande av förväntan, att de förefintliga balanserna snarast nedbringas, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Vad däremot angår det i motionen I: 56 framförda yrkandet, vilket innebär, att samma arvode, som föreslagits för ordförande och vice ordförande å de ordinarie divisionerna vid hovrätterna, skulle tillerkännas ordförande och vice ordförande å Göta hovrätts extra division, har utskottet, under hänvisning tillika till vad utskottet under punkt 1 anfört, funnit sig icke kunna biträda detsamma.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr *K. J. Ekmans* ovanberörda motion, I: 56, för tillfällig förstärkning av hovrätternas arbetskrafter för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag å 157,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Bidrag till
domsagornas
förvaltning.
[15.]

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15)

dels att till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som finnas upptagna i gällande domsagostadga jämte övriga i ämnet meddelade bestämmelser med de ändringar, som kunna föränledas av vissa av departementschefen i detta ärende väckta förslag, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag å 550,000 kronor;

dels ock att medgiva,

att i Södra Roslags domsaga må fortfarande såsom chef för den därstädes inrättade avdelningen för behandling av inskrivningsärenden, utfärdande av gravationsbevis m. m. för tiden intill den 1 juli 1931 tillsättas en biträdande domare med rätt att uppbära ej mindre av statsmedel ett arvode för år räknat av 7,500 kronor jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring, i vilken må inräknas mera sammanhängande förordnande å domartjänst, än även 40 procent av inflytande lösen för i domsagan utfärdade gravationsbevis;

att till den biträdande domaren skall, enligt de grunder, som gälla för tjänsteman i verk, som icke blivit i avlöningshänseende nyreglerat, utgå dyrtidstillägg å en antagen inkomst av 9,100 kronor eller, där den biträdande domaren äger uppbära ålderstillägg, å en antagen inkomst av 9,700 kronor;

att i samma domsaga må under angivna tid anställas, utöver de notarier, som enligt gällande bestämmelser må där antagas, ytterligare en förste och en andre notarie för tjänstgöring å avdelningen för inskrivningsärenden; samt

att den ersättning utom dyrtidstillägg, som statsverket har att bestrida för nämnda tjänstemäns avlöande, må utgå av det under andra huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till domsagornas förvaltning.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 49—56 i statsrådsprotokollet.

Efter framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen från och med år 1919 i form av extra förslagsanslag beviljat medel till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning i huvudsaklig överensstämmelse med särskilda riksdagen delgivna grunder. För innevarande budgetår utgår anslaget med 500,000 kronor, som disponeras enligt en av Kungl. Maj:t den 12 juni 1925 utfärdad stadga (nr 166) med vissa föreskrifter angående domsagornas förvaltning, den så kallade domsagostadgan, i vissa avseenden ändrad och kompletterad genom kungörelser den 4 juni 1926 (nr 187 och 188) och den 20 maj 1927 (nr 157).

Vid anmälan av förevarande anslagsäskande har departementschefen först behandlat två frågor, som kunna inverka på anslagets storlek, nämligen dels en omläggning av avlöningsförhållandena för assessor i hovrätt vid tjänstgöring i domsaga och dels spørsmålet om bibehållande jämväl efter den 30 juni 1928 av den s. k. inskrivningsavdelningen vid Södra Roslags domsaga.

Vad den förstnämnda frågan angår har departementschefen erinrat, att statsmakterna under senare tid ansett sig böra vidtaga anordningar i syfte

att åvägabringa en viss växelverkan med avseende på tjänstgöringen vid underdomstolarna och tjänstgöringen i hovrätt. Detta syfte hade tillgodosetts genom åtskilliga i domsagostadgan upptagna bestämmelser. Sålunda föreskrevs i stadgans 24 §, att den, som icke tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt eller under 6 månader uppehållit befattning såsom ledamot i rådhusrätt med viss angiven sammansättning, icke finge, innan han fullgjort sådan tjänstgöring som nyss nämnts, förordnas att hålla flere än 3 allmänna tingssammanträden, såvida annan vikarie ej funnes att tillgå; denna föreskrift, som enligt stadgans 49 § intill 1927 års utgång icke skulle utgöra hinder för meddelande av förordnande att hålla högst 5 allmänna sammanträden, gällde numera utan inskränkning. Enligt stadgans 9 § finge till biträdande domare endast förordnas den, som uppehållit befattning såsom ledamot eller fiskal i hovrätt. I 26 § första stycket stadgades vidare, att den, som efter förordnande förvaltat häradshövdingämbete 3 år, ej finge, innan han tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt under sammanlagt 1 år eller såsom revisionssekreterare, erhålla ytterligare förordnande att uppehålla häradshövdingämbete. Efter sålunda i hovrätt eller justitierevisionen fullgjord tjänstgöring hade — intill ikraftträdandet av kungörelsen den 4 juni 1926, nr 187, varigenom domsagostadgans bestämmelser om vice häradshövdingar upphävdes — utnämning till vice häradshövding vanligen ägt rum. Härför hade enligt 14 § i stadgan erfordrats att hava hållit allmänna tingsammanträden med sammanlagt 20 rättegångsdagar samt att hava tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt under sammanlagt 1 år eller såsom revisionssekreterare.

En ytterligare utsträckning av principen om växelverkan mellan den icke ordinarie rättsbildade personalens tjänstgöring vid underrätt och i hovrätt hade tillkommit genom förenämnda kungörelse den 4 juni 1926 (nr 188) angående assessors i hovrätt tjänstgöring vid underdomstol å landet. Uti denna kungörelse stadgades i 1 §, att assessor i hovrätt, som förordnats efter ingången av juli månad 1926, skulle efter dem, som tidigare förordnats till vice häradshövdingar, äga företräde framför andra till erhållande av förordnande att förvalta häradshövdingämbete dels under den hovrätt, vid vilken han vore anställd, när häradshövdingämbete vore obesatt eller häradshövding åtnjöte långvarig tjänstledighet, dels ock under samtliga hovrätter, när häradshövding för en tid av minst 3 år framåt vore förordnad till vattenrättsdomare. I 2 § av kungörelsen förordnades, att assessor, varom nyss sagts, skulle vara skyldig att, i den utsträckning hovrätten bestämde, den i tjänsten yngre framför den äldre, mottaga förordnande att förvalta häradshövdingämbete eller att tjänstgöra såsom biträdande domare, såvida han ej med Kungl. Maj:ts eller hovrättens tillstånd fullgjorde annat uppdrag eller ock under annan hovrätt förvaltade häradshövdingämbete. Det syntes i detta sammanhang böra nämnas, att förordnande att vara assessor i hovrätt enligt gällande arbetsordningar för hovrätterna medförde företrädesrätt, assessorerna emellan i tur efter deras förordnanden, till tjänstgöring såsom

ledamot i vederbörande hovrätt, i den mån ledigheter inom hovrätten förefunnas.

Rörande assessor tillkommande avlöningsförmåner vid förordnande att förvalta häradshövdingämbete stadgades i nyssnämnda kungörelses 3 §, att, därest ej ersättning för förordnandet utginge enligt de i 34 § första stycket domsagostadgan föreskrivna grunder eller assessorn tjänstgjorde såsom biträdande domare, den förordnade ägde uppbära vikariatsarvode efter 3,000 kronor om året samt tilläggsarvode efter 4,500 kronor om året, vilket tilläggsarvode, därest 5 år förflutit från hans förordnande till assessor, kunde höjas till 5,000 kronor. Av statsmedel bestredes dels vikariatsarvode för tid, då assessor vore förordnad till vikarie under semester för häradshövding, och dels tilläggsarvode. Assessor, som förordnats till biträdande domare, ägde enligt 6 § i kungörelsen av statsmedel uppbära, utöver för biträdande domare i allmänhet stadgat årligt arvode å 4,000 kronor, tilläggsarvode å 2,500 kronor eller, därest han vore förordnad i någon av vissa nordligt belägna domsagor, 3,000 kronor om året. Ersättningen till assessor vid förordnande att förvalta häradshövdingämbete utginge alltså i regel med lägst 7,500 kronor och högst 8,000 kronor om året samt vid förordnande såsom biträdande domare med lägst 6,500 kronor och högst 7,000 kronor om året. Härtill komme dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder.

De nu återgivna avlöningsbestämmelserna kunde icke anses vara lämpligt avvägda. Vid tjänstgöring i hovrätt åtnjöte assessor avlöning lägst enligt 26:e löneklassen i civila avlöningsreglementet, d. v. s. i Svea hovrätt med 8,580 kronor för år, i Göta hovrätt med 7,860 kronor för år och i hovrätten över Skåne och Blekinge med 8,100 kronor för år. Hade vederbörande under sammanlagt 1 $\frac{1}{2}$ år tjänstgjort såsom adjungerad ledamot, ägde han uppbära lön efter 28:e löneklassen eller i Svea hovrätt med 9,540 kronor samt i de två andra hovrätterna med respektive 8,820 och 9,060 kronor, för år räknat. Å dessa belopp utginge dyrtidstillägg enligt de för reglerade verk gällande grunder. Härav framginge, att i Svea hovrätt tjänstgörande assessor, därest han förordnades till vikarie för häradshövding eller att uppehålla befattning såsom biträdande domare, i regel bleve i avlöningshänseende sämre ställd än under sin tjänstgöring i hovrätten. Enahanda vore förhållandet vid de två andra hovrätterna, när vederbörande förordnades att uppehålla befattning såsom biträdande domare och i vissa fall även vid förordnande såsom vikarie för häradshövding.

Departementschefen har framhållit, att den omständigheten, att sålunda i allmänhet en försämring i ekonomiskt hänseende inträdde, då en hovrättsassessor förordnades att tjänstgöra i domsaga, icke kunde vara med billighet överensstämmande och vore jämväl ägnat att motverka åstadkommandet av en önskvärd växelverkan mellan över- och underrätter. Det riktiga syntes vara, att vederbörande för avsett fall icke bleve i avlöningshänseende sämre ställd än han varit i den befattning han på stadigvarande sätt uppehållit i hovrätt.

Vidare har departementschefen yttrat:

»Den nu föreliggande frågan har ock uppmärksamrats av de sakkunniga som, enligt vad jag förut omförmålt, den 30 oktober 1926 avgivit betänkande angående ändringar i hovrätternas organisation m. m. De sakkunniga förklara sig anse, att i förevarande avseende borde uppställas som ett önskemål, att ett enhetligt lönesystem åvägabragtes, vilket syntes vara en nödvändig förutsättning för att den alternerande tjänstgöringen i hovrätt och vid underdomstol skulle få avsedd verkan. Beträffande de avlöningar, som borde gälla, då befattningshavare i hovrätt förordnats att tjänstgöra såsom vikarie för häradshövding eller att uppehålla befattning såsom biträdande domare, uttala de sakkunniga bland annat, att under sådan tjänstgöring borde utgå avlöning enligt den löneklass, efter vilken vederbörande under sin tjänstgöring i hovrätt senast åtnjutit stadigvarande lön, samt därjämte — med hänsyn till de särskilda kostnader, som tjänstgöring å annan ort än den, där hovrätten vore stationerad, komme att medföra — utöver nämnda avlöning ett tilläggsarvode av 480 kronor för år räknat.

Mot vad sålunda föreslagits finner jag intet vara att i princip erinra. I enlighet härmed torde i fråga om assessor i hovrätt, som förordnas att tjänstgöra såsom vikarie för häradshövding eller såsom biträdande domare, böra, i stället för vad nu gäller, meddelas bestämmelser av sådan innebörd, att den förordnade, såvida ej ersättning för förordnandet skall utgå enligt de i 34 § första stycket domsagostadgan angivna grunder, kommer att åtnjuta samma löneförmåner, som tillkommit honom i hovrätten. Därjämte synes tillfälle böra beredas att, därest ifrågavarande tjänstgöring är förlagd å annan ort än hovrättens stationeringsort och förhållandena i övrigt därtill giva anledning, efter hovrättens beprövande tillerkänna den förordnade ersättning för de extra kostnader, sådan tjänstgöring medför, med ett belopp av högst 480 kronor för år. Berörda avlöningsförmåner torde, i likhet med vad som för närvarande är föreskrivet, böra bestridas helt av statsmedel, då assessor är förordnad såsom biträdande domare eller såsom vikarie under semester för häradshövding, varemot i andra fall än nu nämnts av avlöningsförmånerna ett belopp för år räknat av 3,000 kronor bör bestridas av häradshövdingens avlöningsmedel och återstoden av statsmedel. I samband med nu föreslagna anordnings genomförande torde emellertid tillika, särskilt med hänsyn till de betydande kostnader som genom förordnande av assessor såsom biträdande domare skulle tillskyndas statsverket, böra föreskrivas, att dylikt förordnande endast må meddelas undantagsvis, då annan lämplig vikarie ej finnes att tillgå.»

Beträffande frågan om bibehållandet av inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga har departementschefen efter verkställd utredning uttalat, att det, med hänsyn till omfattningen av de i domsagan förekommande göromålen, vore ställt utom tvivel, att behov av en dylik avdelning alltjämt vore för handen. Den gynnsamma erfarenhet om avdelningens verksam-

het, som under den förflutna tiden vunnits, skulle visserligen i och för sig kunna motivera, att nu till prövning upptoges frågan, huruvida avdelningen borde ombildas till en permanent institution och inskrivningsdomaren beredas ordinarie anställning. Under framhållande att spörsmålet om reglering av häradshövdingarnas löneförmåner icke ansetts böra för närvarande upptagas till prövning har emellertid departementschefen funnit, att med frågan om ett definitivt organiserande av inskrivningsavdelningen vid Södra Roslags domsaga borde tillsviðare anstå. Den provisoriska förlängning av avdelningens verksamhet, som nu borde beslutas, syntes lämpligen, på sätt i ärendet hemställt, böra bestämmas till tre år och sålunda omfatta tiden från och med den 1 juli 1928 till och med den 30 juni 1931. Beträffande de till inskrivningsdomaren utgående avlöningsförmånerna och den för närvarande gällande ordningen, att å inskrivningsavdelningen vore anställda en förste notarie och en andre notarie, syntes någon förändring icke böra vidtagas.

Vidkommande storleken av ifrågavarande anslag under nästkommande budgetår har departementschefen ansett, att det icke torde kunna undgås att något öka det nu utgående beloppet, vilket visat sig otillräckligt. Härom har departementschefen anfört, bland annat, följande:

»Efter att från och med år 1922 hava utgjort 440,000 kronor, höjdes anslaget för budgetåret 1924/25 till 500,000 kronor, vilket belopp sedermera årligen anvisats. Trots höjningen och ehuru åtgärder vidtagits till minskande av anslagets belastning genom indragning av andre notariebefattningar i vissa domsagor, har anslaget emellertid sedermera överskridits med, i runda tal, 65,000 kronor under budgetåret 1924/25, 58,000 kronor under budgetåret 1925/26 och 65,000 kronor under budgetåret 1926/27. Även för innevarande budgetår torde anslaget komma att visa sig otillräckligt. Huvudsakliga anledningen härtill torde ligga i den ökade tillgång till juridiskt bildade biträden, villiga att tjänstgöra å domsagokanslierna, som de senare åren haft att uppvisa och varigenom möjliggjorts anställande av erforderligt antal dylika biträden samt uttagande i full utsträckning av häradshövdingarna tillkommande rätt till ledighet. Till överskridandet synes jämväl hava bidragit den omständigheten, att i följd av domsagoregleringar och införande av ökat antal tings-sammanträden, förordnande av biträdande domare visat sig erforderligt i en del domsagor, där så tidigare icke varit fallet. Då någon ändring i nu berörda förhållanden icke läser vara att för den närmaste framtiden emotse, utan fastmera någon — ehuru, åtminstone till en början, obetydlig — ökning i anslagets belastning kan komma att inträda till följd av den föreslagna omläggningen av hovrättsassessorernas avlöningsförhållanden vid tjänstgöring på landet, torde anslaget böra höjas, och synes mig denna höjning tillsviðare lämpligen kunna bestämmas till 50,000 kronor.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft en inom första kammaren av herr *K. Schlyter* väckt motion, nr 141, däri hemställt, att riksdagen ville i sin motivering till förevarande anslags beviljande uttala,

att assessor icke skall vara pliktig mottaga förordnande som biträdande domare, och att, om sådant förordnande ändock meddelas assessor, något tilläggsarvode utöver biträdande domares i domsagostadgan fastställda lön icke må utgå;

att riksdagen i samband med beviljandet av anslaget till domsagornas förvaltning ville hemställa, att Kungl. Maj:t måtte gå i författning om att punkt 5 i 2 § av domsagostadgan, såvitt angår beviljandet av fri rättegång eller förordnandet av rättegångsbiträden måtte upphävas;

att riksdagen måtte förklara hinder för Kungl. Maj:t från riksdagens sida icke möta att, därest Kungl. Maj:t skulle finna de av styrelsen för föreningen Sveriges häradshövdingar i dess i motionen omförmälda skrivelser den 30 november 1927 och den 14 januari 1928 framförda önskemål förtjänta av beaktande, meddela de bestämmelser i ämnet, som därav föranledas; samt

att riksdagen ville i samband med ifrågavarande anslags beviljande hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning, huruvida icke i några av de största domsagorna borde inrättas ordinarie inskrivningsdomarebefattningar.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Vad först angår det av departementschefen till behandling upptagna spörsmålet om en omläggning av avlöningsförhållandena för assessor i hovrätt vid tjänstgöring i domsaga, har utskottet med hänsyn till de skäl, som till stöd för förslaget härutinnan anförts, ansett sig icke böra motsätta sig förslaget i fråga. Utskottet vill emellertid, särskilt med hänsyn till de kostnader, som genom förordnande av assessor såsom biträdande domare skulle tillskyndas statsverket, betona vikten av att dylikt förordnande endast må meddelas undantagsvis, då annan lämplig vikarie ej finnes att tillgå. Emellertid har utskottet inhämtat, att 1926 års ändringar i domsagostadgan kunna komma att i lönehänseende innebära en viss hårdhet beträffande ett mindre antal domaraspiranter, vilka redan före nämnda författningsändringars genomförande definitivt ägnat sig åt lantdomarbanan och vilka jämväl under långvarig hovrättstjänstgöring prövats vara skickade till befordran som domare. Ehuru utskottet ingalunda vill förorda något eftergivande av de garantier för en god domarrekrutering, som avsetts med nämnda ändringar i domsagostadgan och den därmed sammanhängande kungörelsen den 4 juni 1926 angående assessors i hovrätt tjänstgöring vid underdomstol å landet, synas dock billighetsskäl tala för att nyss omförmälda aspiranter, vilka jämlikt 26 § andra stycket domsagostadgan kunna av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall berättigas att utan förordnande som assessorer mottaga fortsatta förordnanden såsom vikarie för häradshövding eller såsom biträdande domare, därvid jämväl berättigas att komma i åtnjutande av vice häradshövdingens löneförmåner. Utskottet, som finner sig böra tillstyrka, att

*Utskottets
yttrande.*

såsom en lämplig övergångsarrordning viss dispensrätt lämnas, varigenom de strängare kompetenskraven för förordnande till assessorer lättare kunna upprätthållas, vill emellertid framhålla angelägenheten av att dispensrätten icke kommer i tillämpning i vidare mån än som föränledes av de av utskottet ovan påpekade omständigheterna.

Beträffande härefter frågan om bibehållandet av inskrivningsavdelningen i Södra Roslags domsaga har utskottet av den i ärendet lämnade utredningen rörande årliga antalet i domsagan slutligt handlagda mål samt ärenden angående lagfart och inteckning blivit övertygat om, att behov av en dylik avdelning alltjämt är för handen. Utskottet får sålunda förorda, att avdelningens verksamhet provisoriskt förlänges, och anser utskottet i likhet med departementschefen, att tiden härför bestämmes till tre år eller sålunda från och med den 1 juli 1928 till och med den 30 juni 1931. I fråga om de till inskrivningsdomaren utgående avlöningsförmånerna och den för närvarande gällande ordningen, att å inskrivningsavdelningen äro anställda en förste notarie och en andre notarie, anser ock utskottet lika med departementschefen, att fog för förändring härutinnan icke föreligger.

Storleken av det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade anslaget har icke givit utskottet anledning till erinran.

Såsom nämnts, har i motionen I:141 hemställts, att riksdagen med beviljande av förevarande anslag ville hemställa, att Kungl. Maj:t måtte gå i författning om att punkt 5 i 2 § av domsagostadgan såvitt angår beviljandet av fri rättegång eller förordnandet av rättegångsbiträden måtte upphävas.

Enligt vad av statsrådsprotokollet (punkt 19, sid. 62) framgår, har inom justitiedepartementet utredning igångsatts för att utröna, huruvida icke statsverkets kostnader med anledning av lagen om fri rättegång skulle kunna genom ändrade grunder för åtnjutande av fri rättegång eller eljest nedbringas. Då det torde kunna förutsättas, att motionärens synpunkter vinna beaktande vid ifrågavarande utredning, har någon särskild framställning i ämnet icke synts utskottet erforderlig.

Vidare har i sagda motion hemställts, att riksdagen måtte förklara hinder för Kungl. Maj:t från riksdagens sida icke möta att, därest Kungl. Maj:t skulle finna de av styrelsen för föreningen Sveriges härads hövdingar i dess skrivelser den 30 november 1927 och den 14 januari 1928 framförda önskemål förtjänta av beaktande, meddela de bestämmelser i ämnet, som därav föränledas.

De spörsmål, som i berörda skrivelser behandlats, äro nu föremål för Kungl. Maj:ts prövning, och finner sig utskottet vid sådant förhållande icke för närvarande böra göra något uttalande i frågan.

Vad slutligen angår det i meromnämnda motion framförda yrkandet om utredning, huruvida icke i några av de största domsagorna borde inrättas ordinarie inskrivningsdomarebefattningar, har utskottet ansett denna fråga

böra upptagas till prövning i samband med en eventuell processreform, och torde Kungl. Maj:t ej underlåta att, därest inrättandet av dylika befattningar skulle befinnas motiverat, för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet alltså hemställa,

I:o) att riksdagen må

a) till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som finnas upptagna i gällande domsagostadga jämte övriga i ämnet meddelade bestämmelser med de ändringar, som kunna föränledas av vissa av departementschefen i statsrådsprotokollet över justiedepartementsärenden den 4 januari 1928 i detta ärende väckta förslag, för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag å 550,000 kronor;

b) medgiva,

att i Södra Roslags domsaga må fortfarande såsom chef för den därstädes inrättade avdelningen för behandling av inskrivningsärenden, utfärdande av gravationsbevis m. m. för tiden intill den 1 juli 1931 tillsättas en biträdande domare med rätt att uppbära ej mindre av statsmedel ett arvode för år räknat av 7,500 kronor jämte rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års tjänstgöring, i vilken må inräknas mera sammanhängande förordnande å domartjänst, än även 40 procent av inflytande lösen för i domsagan utfärdade gravationsbevis;

att till den biträdande domaren skall, enligt de grunder, som gälla för tjänsteman i verk, som icke blivit i avlöningshänseende nyreglerat, utgå dyrtidstillägg å en antagen inkomst av 9,100 kronor eller, där den biträdande domaren äger uppbära ålderstillägg, å en antagen inkomst av 9,700 kronor;

att i samma domsaga må under angivna tid anställas, utöver de notarier, som enligt gällande bestämmelser må där antagas, ytterligare en förste och en andre notarie för tjänstgöring å avdelningen för inskrivningsärenden; samt

att den ersättning utom dyrtidstillägg, som statsverket har att bestrida för nämnda tjänstemäns avlöande, må utgå av det under andra huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till bidrag till domsagornas förvaltning;

samt

II:o) att herr Schlyters ovanberörda motion, I: 141,

må, i vad den ej kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Olof Olsson, J. L. Widell, O. Bergqvist, C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *J. G. Walles, C. A. Carlsson* i Gävle, *E. A. Hallin, J. B. Johansson* i Fredrikslund, *P. A. Bergström* och *K. A. W. Björck*.

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén, C. R. Jansson* i Falun, *L. J. Carlsson-Frosterud, O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *S. Persson* i Fritorp, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm, *C. Lindskog, J. Olofsson* i Digernäs, *O. E. F. Järte* och *C. A. Anderson* i Storegården.
